

ПЕРСОНАЛІЇ

ПОДОЛЯКА Н.С.

МАЙСТЕР КНИЖКОВОЇ ГРАВЮРИ ГРИГОРІЙ СРЕБРЕНИЦЬКИЙ

Висвітлюються окремі питання життєвого і творчого шляху українського майстра книжкової гравюри Григорія Федотовича Сребреницького (1741-1779).

Друга половина XVII - XVIII ст. - період небувалого розквіту українського граверства, особливо у книговидавничій справі. Крім Києва і Львова, друкарні працювали в Чернігові, Новгороді-Сіверському, Почаєві. Графічне оздоблення стародруків стає дедалі багатшим і вишуканим. Особливу увагу художники приділяють титульному аркушу, композиція якого збагачується сюжетно-орнаментальними елементами та фронтисписом, що друкувався на звороті титулу. Текст книги щедро ілюструється сторінковими або невеликими текстовими гравюрами і декорується сюжетно-орнаментальними заставками з гарною шрифтовою в'яззю, ініціалами, кінцівками та іншими декоративними елементами. Орнаментика книжкових прикрас завжди komponується з елементами ренесансного та барокового мистецтва, яке було співзвучне добі національного піднесення і стало органічною часткою української культури.

Наприкінці XVII - XVIII ст. у київській друкарні у техніці гравюри на міді й офорті працював великий колектив обдарованих художників, які своєю творчістю підняли українську різцеву гравюру на високий щабель. Серед них був уродженець нашого краю, гравер Григорій Федотович Сребреницький (1741-1779).

Треба відзначити, що вивченню творчого шляху цієї видатної постаті XVIII ст. не приділялося належної уваги. У роботах, присвячених українській книжковій гравюрі, прізвище Г.Сребреницького майже не згадується¹. В енциклопедично-довідкових виданнях подаються лише короткі біографічні відомості та описи його гравюр². У деяких з них місце народження не визначене, або вказується просто: "Малоросія", "Слобожанщина"³. Конкретне місце народження зазначається в енциклопедичному довіднику "Сумщина в іменах" та "Енциклопедії українознавства"⁴. А в енциклопедичному словнику видавців Ф.Брокгауза та І.Ефрона, Великій радянській ("Большой советской") та Українській радянській енциклопедіях ім'я художника взагалі відсутнє. У російських виданнях, присвячених історії гравіювальної палати Петербурзької Академії мистецтв, прізвище Г.Сребреницького не зустрічається, або згадується лише побіжно⁵. Тим більше, відсутні публікації про життя та творчість Г.Сребреницького у наукових виданнях Сумщини.

Можливо, такий стан речей зумовлений прикрою помилкою німецьких (зокрема, І.Фіорілло) та російських (П.Бекетов) науковців, з легкої руки яких у довідниках з історії російського мистецтва XVII-XVIII ст. прізвище "Сребреницький" подавалося як "Фебруїцький" або "Сребрянніков"⁶. Тому сьогодні мусимо її виправити. За своє коротке життя гравер встиг набути високої майстерності у своїй справі та передати її учням Петербурзької Академії мистецтв.

Дана публікація має на меті привернути увагу дослідників до вивчення життєвого і творчого шляху майстра-гравера другої половини XVIII ст.

Подолька Надія Степанівна - науковий редактор робочої групи "Зводу пам'яток історії та культури України" при управлінні культури і туризму Сумської облдержадміністрації

Г.Сребреницький народився у с.Чернечина Охтирського повіту Харківської губернії (нині - Охтирський р-н Сумської обл.). До 1758 р. навчався і працював у друкарні Києво-Печерської лаври, яка на той час була провідним центром книговидання в Україні, ініціатором оновлення і збагачення тематики видань, поліпшення їхнього мистецького оформлення.

Відомий дослідник української культури Д.Антонович повідомляє про перші кроки до майстерності українського гравера: *“Так було у Київській лаврі з “копертихаторським учнем” Грицьком Сребреницьким, цебто сином попа в с.Чернечин біля Охтирки на Слобожанщині. Цей “Грицько попович” зі своїм товаришем Іваном Хмаровським утікли із Лаври “забравши тайно” деякі монастирські “до их майстерства принадлежащие інструменти”. Лавра одразу ж послала наказ до ігумена приписаного до Лаври Синянського монастиря на Слобожанщині, щоб утікши хлопців знайти та заарештуватий “под кріпким присмотром, заковавши в кандали” доставити до Лаври. Цей наказ було виконано, обох хлопців настигли в хаті батька Сребреницького. Правда, Хмаровський все-таки встиг утекти, але Грицько Сребреницький, здається випив чашу до дна. Та все ж скоро після цієї пригоди Сребреницький опинився у Петербурзі, в Академії, де удосконалювався у граверському мистецтві під проводом Чемесова”⁷.*

Проект Петербурзької Академії наук був підписаний Петром I у січні 1724 р. У ньому, зокрема, зазначалося: *“Без живописца и градырвального мастера обойтися невозможно будет, понеже издания, которые в науках чиниться будут (ежели оные сохранять и публиковать) имеют срисованы и градированы быть”⁸.* Наприкінці того ж року було складено проект Академії мистецтв А.Нартова. Але в той період, як відомо, академію ще не було створено, гравери працювали у Санкт-Петербурзькій друкарні. А коли останню в 1727 р. було закрито - виникли умови для розвитку гравюри при Академії наук⁹.

Першими її співробітниками були запрошені з-за кордону *“градировальщики”*, згодом - російські майстри. У 1730-1740-х роках учнями у гравіювальній палаті Академії наук були гравери І.Сляков, Є.Внуков, О.Греков, Є.Виноградов, Я.Васильєв, наприкінці 50-х - на початку 60-х років XVIII ст. - І.Стрижев, О.Рудаков, І.Букреев, О.Колпашиков, Є.Федосєєв, В.Соколов.

З ініціативи І.Шувалова у 1757 р. було затверджено статут Петербурзької Академії мистецтв, а наступного року вона вже працювала. Першими професорами академії були іноземні художники: Джузеппе Валеріані, Жан Луї де Веллі, Луї-Жан-Франсуа Лагерне-старший, Стефано Тореллі та інш. Згодом викладачами академії стали російські художники Ф.Рокотов, А.Лосенко, Г.Левицький, С.Щедрін та інш.

Академія давала на той час ґрунтовні знання з малюнку та композиції, широко знайомила з історією світового мистецтва. З 1764 р. випускники академії здобули особливі привілеї. Вони отримували шпагу, тобто дворянське звання, та вхід до імператорського двору, звільнялися від податків та рекрутської повинності, мали право від'їжджати за кордон безстроково¹⁰.

В академії було чимало вихідців з України. Серед них і Г.Сребреницький. Його наставником був відомий художник-гравер Є.Чемесов (1737-1765), який з 1762 р. очолював гравіювальний клас та друкарську палату. Саме під його керівництвом гравіювальний клас набув розквіту. Однак, незабаром президент Академії мистецтв І.Шувалов, який протигував Є.Чемесова, був змушений залишити свою посаду. За нового президента І.Бецького Є.Чемесов пішов у відставку¹¹.

Г.Сребреницький навчався спочатку в Академії наук. У 1760 р. він подав І.Шувалову таке прохання: *“Я, нижеподписавший, через одну привычку обучился рисовать и резать на меди, потом, помощью некоторых благодетелей, изыскав случай приехать в Санктпетербург, с прошлого 759 года обучался рисовальному художеству при академии наук, на своем коште. А ныне по бедности моей, будучи не в состоянии содержать себя, принял смелость просить об определении меня, нижайшего, в академию художеств к гравировальному художеству, к коему склоннее являюсь”*¹². Наступного року був зарахований до Петербурзької Академії мистецтв. У 1763 р. нагороджений двома срібними медалями, а у 1765 р. постановлено *“дать шпагу при первом конкурсе”*. У 1767 р. йому доручили навчати молодших учнів Академії мистецтв, одночасно він очолив гравіювальний клас (замість М.Колпакова)¹³.

Одружився Григорій Федотович з німкененю, лютеранкою Дарією Федоровою. У 1769 р. залишив службу при Академії мистецтв. Помер Г.Сребреницький 10 грудня 1779 р. За іншими даними смерть датована 7 вересня 1773 р.¹⁴

Д.Атонович зауважує: *“Из Сребреницкого вышлов добрый гравер, как це видно з гравюр, що він різав з образів відомих французьких майстрів - Греза, Бурдана та ін. В тому числі він вирізав і гравюру з образу Лагрене - “Донька годує свого батька, засудженого на голодну смерть”*. Але особливо цікаві портрети Сребреницького, як гравера - портрет княгині Борятинської, скомпонований виразно в стилі ранньої класичності¹⁵.

Відомі також портретні гравюри художника: *“Генерал П.І.Яковлев”* (один з генералів Петра І, який відзначився у боях під Полтавою і Переволочиним у 1709 р.), *“Купець І.С. Чиркин”*.

Мистецтвознавець І.Фіорілло відзначає у творчості гравера два відомих твори: *“Римская любовь (charitas)”* з картини Лагрене та *“Страждущий в болезни отец семейства”* (копія з картини фон Грейца)¹⁶.

Художник гравіював фронтисписи до книг І.Бецького *“Краткое наставление выбранное из лучших авторов с некоторыми примечаниями о воспитании детей от рождения их до юношества”* (СПб., 1768), *“Привилегия и Устав Императорской Академии трех знатнейших художеств, живописи, скульптуры и архитектуры с воспитательным при оной Академии училищем”* (СПб., 1765), *“Устав воспитания двухсот благородных девиц учрежденного Е.В. государынею императрицею Екатериною Второю...”* (СПб., 1768-1769), *“Устав Императорского Шляхетного сухопутного кадетского корпуса учрежденного в Санктпетербурге для воспитания и обучения благородного российского юношества”* (СПб., 1766), *“Учреждение Императорского Воспитательного для приносимых детей дома и госпиталя для бедных родильниц в столичном городе Москве”* (СПб., 1767), *“Учреждения и уставы касающиеся до воспитания и обучения в России юношества обоего пола. Во удовольствие общества собраны и новым тиснением изданы. В 2 т.”* (СПб., 1774), а також виконував гравюри до книги О.Салтикова *“Речь, которую Академия художеств при своей инаугурации Ее Величеству Екатерине Второй императрице и самодержице Всероссийской, всемилостивейшей основательнице всеподданейше приносит благодарение, говоренная той же академии конференц-секретарем Александром Салтыковым”* (СПб., 1765). У техніці оформлення книг працював разом з відомими майстрами-граверами М.Колпаковим, Д.Герасимовим, С.Карновичем, С.Паніним.

Після Г.Сребреницького, як зауважує Д.Атонович, “взагалі на протязі цілого XIX ст. кращих виявів українського граверського мистецтва треба глядіти у Петербурзі”¹⁷.

У фондах Державного музею книги і друкарства України (м.Київ) документів, які б могли розширити інформацію про перебування майстра-гравера у друкарні Києво-Печерської лаври, поки що не виявлено. Більшість ілюстративних матеріалів та стародруки XVIII ст. зберігаються у фонді державного закладу “Російська національна бібліотека” (м.Санкт-Петербург, Російська Федерація).

Отже, навіть поверхове висвітлення творчого доробку Г.Сребреницького свідчить про високу майстерність гравера серед мистецької еліти України і Росії другої половини XVIII ст. Сподіваємося, що подана вище інформація про нашого земляка дасть поштовх до наступних досліджень.

¹Каманин И. К истории Киево-Печерской лаврской типографии // Киевская старина. - 1894. - Т.46. - С.276-278; Гальченко О. М. Оправа українських книг та стародруків як об'єкт кодикографії: Автореф. дис. ... канд. істор. наук. - К., 1994. - 18 с.; Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. - Львів, 2002. - 520 с.

²Сборник материалов для истории Императорской С.-Петербургской Академии художеств за сто лет ее существования: В 3 ч. / Ред. и примеч. П.Н.Петрова. - СПб., 1864-1866; Подробный словарь русских гравированных портретов: в 4 т. / Сост. Д.А.Ровинский. - СПб., 1886-1889; Русский биографический словарь / Под ред. А.А.Половцова. - СПб., 1909.

³Ровинский Д.А. Подробный словарь русских граверов XVI-XIX вв.: В 2 т. - СПб., 1895. - С.960; Молева Н.М., Белютин Э.М. Педагогическая система Академии художеств XVIII века. - М., 1956. - С.352.

⁴Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. - Суми, 2003. - С.419; Енциклопедія українознавства. - Т.8. Словникова частина. - Париж - Нью-Йорк, 1976. - С.3008.

⁵Голлербах Э.Ф. История гравюры и литографии в России. - М., 1923. - 217 с.; Яремич С.П. Художества в период президентства И.И.Бецкого (1763-1793 гг.) // Русская академическая художественная школа XVIII века. - М.; Л., 1934. - С.99-206; Коростин А.Ф., Смирнова Е.И. Русская гравюра XVIII века. - М., 1952. - 41 с.; Комелова Г.Н. Русский гравер Н.Я.Колпаков // Культура и искусство России XVIII века: новые материалы и исследования: Сб. ст. - Л., 1981. - С.131-143; Гравировальная палата Академии наук XVIII века: Сб. док. / Сост.: М.А.Алексеева, Ю.А.Виноградова, Ю.А.Пятницкий, отв. ред. Б.В.Левшин. - Л., 1985. - 293 с.

⁶Бекетов П.П. К истории русской гравюры // Русский архив. - 1893. - Кн.2. - С.300-303; [Ровинский] Фебруицкий // http://www.biografija.ru/show_bio.aspx?id=127850.

⁷Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича / Упоряд. С.В.Ульяновська. - К., 1993. - С.366.

⁸Алексеева М.А. Граверная палата Академии наук // Русское искусство XVIII века: материалы и исследования. - М., 1968. - С.72.

⁹Русское искусство XVIII века: материалы и исследования. - М., 1968. - С.72-94.

¹⁰Коваленская Н.Н. История русского искусства XVIII века. - М., 1962. - С.119-124.

¹¹Энциклопедия русской живописи. Русская живопись XIV-XX веков. - М., 2002. - С.313-315.

¹²Ровинский Д.А. Подробный словарь русских граверов XVI-XIX вв.: В 2 т. - Т.2. - СПб., 1895. - С.960.

¹³Центральный державний історичний архів Російської Федерації (м.Санкт-Петербург). - Ф.789. - Оп.1. - Спр.446. - Арк.23; Юбилейный справочник Императорской Академии художеств, 1764-1914: В 2 ч. - Ч.1. / Сост. С.Н.Кондаков. - СПб., 1914. - С.188.

¹⁴Ровинский Д.А. Подробный словарь русских граверов XVI-XIX вв.: В 2 т. - Т.2. - С.960.

¹⁵Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. - С.366.

¹⁶Фиорилло И.Д. Известнейшие российские граверы прошлого века и лучшие произведения их (в буквальном порядке) // Журнал изящных искусств. - М., 1807. - Ч.1, кн.1. - С.47-63.

¹⁷Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. - С.366.

PODOLYAKA N.S.

The Master of a Book Engraving Gregory Srebrenitsky

There are viewed individual questions of a vital and creative way of the Ukrainian master of a book engraving Gregory Fedotovitch Srebrenitsky (1741-1779).

Отримано 5.08.2008

БІБЛІОГРАФІЯ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ЖИТТЯ ТА ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ Г.Ф.СРЕБРЕНИЦКОГО (1741-1779)*

1. *Бецкой И.И.* Краткое наставление выбранное из лучших авторов с некоторыми физическими примечаниями о воспитании детей от рождения их до юношества. - СПб.: Имп.Акад.наук, 1768. - [6], 50 с.: ил. - Виньетки гравированы С.Паниным и Г.Ф.Сребреницким. Шифр РНБ: 140/788.

2. *Бецкой И.И.* Привилегия и Устав Императорской Академии трех знатнейших художеств, живописи, скульптуры и архитектуры с воспитательным при оной Академии училищем. - СПб.: Имп. Акад. наук, 1765. - 46 с.; 1 л. ил. - Виньетки гравированы Г.Ф.Сребреницким, Н.Я.Колпаковым, Д.Ф.Герасимовым, С.Карновичем. Шифр РНБ: 18.74.2.145; 140/6.

3. *Бецкой И.И.* Устав воспитания двухсот благородных девиц учрежденного е.в. государынею императрицею Екатериною Второю... - СПб.: Имп. Акад. наук, 1768-1769. - [4], [10], 54, [2], [4] с.: ил. - Фронтиспис гравирован Г.Ф.Сребреницким по рис. Г.И.Козлова; виньетки - С.Паниным, Д.Ф.Герасимовым, Г.Ф.Сребреницким. Шифр РНБ: 18.72.2.36-38; 14014; 140/786; 140/14.

4. *Бецкой И.И.* Устав Императорского Шляхетного сухопутного кадетского корпуса учрежденного в Санктпетербурге для воспитания и обучения благородного российского юношества. - СПб.: Шляхетный сухопут. кадет. корпус, 1766. - [2], 82, 5, 6, 74, 1, 4, 13, 4, 49, 3, 8 с. - Фронтиспис гравирован Г.Ф.Сребреницким, виньетки - С.Паниным, Д.Ф.Герасимовым, Г.Ф.Сребреницким. Шифр РНБ: 18.71.2.21-23; 37.75.2.25; 140/651.

5. *Бецкой И.И.* Учреждение Императорского Воспитательного для приносимых детей дома и госпиталя для бедных родильниц в столичном городе Москве: в 3 ч. - 2-е изд. - [СПб.]: Имп. Акад. наук, 1767. - Фронтиспис гравирован Г.Ф.Сребреницким, виньетки - С.Паниным, Д.Ф.Герасимовым, Г.Ф.Сребреницким. Шифр РНБ: 18.71.2.4.; 140/9.

6. *Бецкой И.И.* Учреждения и уставы касающиеся до воспитания и обучения в России юношества обоого пола. Во удовольствие общества собраны и новым тиснением изданы: В 2 т. - СПб.: [Тип. Сухопут. кадет. корпуса], 1774. - Фронтиспис т.1 гравирован Г.Ф.Сребреницким, т.2 - Н.Я.Колпаковым. Шифр РНБ: 18.71.2. 7; 51/811.

7. *Салтыков А.М.* Речь, которую Академия художеств при своей инаугурации ее величеству Екатерине Второй императрице и самодержице всероссийской всемиловитвейшей основательнице и покровительнице всеподданнейше приносит благодарение, говоренная той же Академии конференц-секретарем Александром Салтыковым. - [СПб.]: Имп. Акад. наук, 1765. - 10 с. Шифр РНБ: 37.60.7.327; 38.22.9.49-19.

С.3: Гравюра с подписью: "Рис.: Девеллий Г.Сребреницкий".

8. Подробный словарь русских гравированных портретов: В 4 т. / Сост. *Д.А.Ровинский*. - СПб.: Тип. Акад. наук, 1886-1889. Шифр РНБ: С897-420/Р-58.

Т.1. Стб.374: Описание гравюры "Княгиня Е.П.Барятинская";

Т.3. Стб.2126: Описание гравюры "Купец И.С.Чиркин"; Стб.2192: Описание гравюры "Генерал П.И.Яковлев".

9. *Ровинский Д.А.* Подробный словарь русских граверов XVI-XIX вв.: В 2 т. - СПб.: Тип.Имп.Акад.наук, 1895. Шифр РНБ: 18.340а.6.14.

Т.2. С.960-964: Биографические сведения о Г.Ф.Сребреницком. Перечень работ. 3 иллюстрации в тексте: "Св. семейство". С картины С.Бурдона; "Княгиня Барятинская"; "Дочь кормит отца грудью". С картины Л.Лагрене.

10. Сребреницкий Григорий Федорович // Русский биографический словарь / Под ред. *А.А.Половцова*. - СПб., 1909. - [Т.18]: Смеловский-Суворин. - С.273. - Библиогр. в конце ст. - Подп.: А.З. Шифр РНБ: 321/1896;

То же [Электронный ресурс] // Биография.ру : биогр. энцикл.: сайт. - М., 2006. - URL: http://www.biografija.ru/show_bio.aspx?id=127850 (01.07.08).

11. Юбилейный справочник Императорской Академии художеств, 1764-1914: В 2 ч. / Сост. *С.Н.Кондаков*. - СПб.: Товарищество Р.Голике, А.Вильбор, [1914-1915]. Шифр РНБ: 18.340а.1.11/1-2.

Ч.1. С.188: “Сребреницкий Григорий. Воспитанник АХ. В 1763 г. - 2 серебр. медали. Живописец”; Ч.2. С.439-440: “Сребреницкий (он Сребрницкий и Серебрянников) Григорий Федорович. Род. в 1741 г. + 10 дек. 1779. Воспитанник АХ с 1761г. (обучался с 1759 г. рисованию в Академии наук); в 1763 г. - 2 серебр. медали; в 1765 г. постановлено дать шпагу “при первом конкурсе”; в 1767 г. поручено учить писать и рисовать младший возраст учеников АХ; ему же был поручен гравировальный класс; в 1769 г. оставил службу при АХ. Гравер резцом”.

12. Бекетов П.П. К истории русской гравюры // Русский архив. - 1893. - Кн.2. - С.300-303. Шифр РНБ: 1/348.

Перечень граверов с указанием основных работ.

С.303: “Сребреницкий Григ.Фед.: Отец семейства больной, с Греза, в поллиста; Римская любовь, в малый лист; Фебрицкий. Святое семейство, в малый лист. Хорошая копия с эстампа Сахусина”.

13. Фиорилло И.Д. Известнейшие российские граверы прошлого века и лучшие произведения их (в буквальном порядке) / Пер. И.Г.Буле // Журнал изящных искусств. - М., 1807. - Ч.1, кн.1. - С.47-63. - Сокр. из кн.: *Fiorillo. Versuch einer Geschichte der bildenden Künste in Russland* (Gottingen, 1806). Шифр РНБ: 1/130.

С.60: “Сребреницкий (Г.). Два известнейшие произведения артиста. Оне весьма прекрасны: Римская любовь (charitas) с картины Ла Гренье; Страждущий в болезни отец семейства. Копия в малом виде с трогательной картины фон Грейца”.

С.61: “Фебруцкий снял верную копию резцом с эстампа Сихусина, представляющего “Святое семейство”.

14. Сведения о Фебруицком (Г.Ф. Сребреницком) на сайте “Биография.ру”:

Фебруицкий - искажение фамилии гравера Сребреницкого. Под именем Фебруицкого он упоминается в следующих изданиях:

Fiorillo. Versuch einer Geschichte der bildenden Künste in Russland, Gottingen, 1806 (в приложении); “Журнал Изыщных Искусств”, Москва, 1807, кн.1; П.П.Бекетов повторил эту ошибку (Русский Архив, 1893, с.303). {Ровинский} Фебруицкий // Биография.ру – биографическая энциклопедия : сайт. - URL: http://www.biografija.ru/show_bio.aspx?id=127850 (01.07.08).

15. *Nagler G.K. Neues allgemeines Künstler-Lexikon oder Nachrichten von dem Leben und den Werken der Maler, Bildhauer, Baumeister, Kupferstecher, Litographen etc.: in 22 Bd.* - Munchen, 1847. - Bd.17. Шифр РНБ: С890-310/N149-1835.

С.195: “Srebenitzky G. nennt Fiorillo in den kleinen Schriften einen russischen Kupferstecher und schreibt ihm folgende Blätter zu: 1. Die romische Charitas, nach Lagrenee; 2. Die kranke Hausvater, nach Greuze”.

16. *Allgemeines Lexikon der bildenen Konstler von der Antike bis zur Gegenwart / begründ. von U.Thieme und F.Becker; hrsg.von H.Vollmer: in 37 Bd.* - Leipzig, 1937. - Bd.31.

С.428: “Ssrebenizkij (Сребреницкий) Grigorij Fjodorowitsch, rus. Kupferstecher. *1741 in Kleinrussland, + 10(21).12.1779 in St. Petersburg. Rowinskij D. Russ. Stecherlex., 1895”.

17. Агафонова Ю.А. Роль академической системы преподавания в формировании творческого метода гравера в России второй половины XVIII века // Вопросы гуманитарных наук. - М., 2003. - №3(6). - С.127-134. Шифр РНБ: П2/636.

18. Алексеева М.А. Граверная палата Академии наук // Русское искусство XVIII века: материалы и исслед. / АН СССР, Ин-т истории искусств. - М., 1968. - С.72-93. - Библиогр. в примеч. в конце ст. Шифр РНБ:

19. Алексеева М.А. Коронация императрицы Екатерины II: рисунки, живопись, гравюры // Екатерина Великая: эпоха рос. истории. В память 200-летия со дня смерти Екатерины II (1720-1796). К 275-летию Академии наук: Тез. докл. Междунар. конф. С.-Петербург, 26-29 августа 1996 г. - СПб., 1996. - С.220-222; То же [Электронный ресурс] // Екатерина II, 1729-1796: [сайт]. - СПб., 1996. - URL: http://www.ekaterina2.com/konf/konf_083.shtml (04.07.08).

20. Алексеева М.А. Некоторые вопросы русской художественной жизни середины XVIII века: (положение рус. художников, состоящих на гос. службе) // Русское искусство XVIII века: материалы и исследования / АН СССР, Ин-т истории искусств. - М., 1973. - С.90-96;

То же [Электронный ресурс] // История искусств: [сайт]. - М., 2001-2008. - URL: <http://artyx.ru/books/item/f00/s00/z0000005/st010.shtml> (01.07.08).

21. *Голлербах Э.Ф.* История гравюры и литографии в России. - М.; Пг.: тип. Печат. двора, 1923. - 217 с.: ил. - Библиогр.: с.187-193. Шифр РНБ: 18.340а. 5. 10. Имеется репринт. изд. 2003 г.

22. Гравировальная палата Академии наук XVIII века: Сб. док. / АН СССР, Ин-т истории искусств; Сост. *М.А.Алексеева, Ю.А.Виноградова, Ю.А.Пятницкий*. - Л.: Наука, 1985. - 293 с.: ил. - Библиогр. в примеч. Шифр РНБ: 86-5/3555.

23. *Коваленская Н.Н.* История русского искусства XVIII века. - М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1962. - 285 с.: ил. - Библиогр.: С.276-280. Шифр РНБ: 62-7/516.

С.119-124: Академия художеств середины XVIII века.

24. *Комелова Г.Н.* Гравировальный класс Академии художеств и русская гравюра второй половины XVIII века: Автореф дис. ... канд. искусствовед. наук / Ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е.Репина. - Л., 1967. - 23 с. Шифр РНБ: 67-4/22729

25. *Комелова Г.Н.* Русский гравёр Н.Я.Колпаков // Культура и искусство России XVIII века: новые материалы и исслед.: Сб. ст. / Государственный Эрмитаж. - Л., 1981. - С.131-143. - Библиогр. в примеч. Шифр РНБ: 82-7/508

С.133, 136, 141: Замечание о Г.Ф.Сребреницком, сменившем Н.Я.Колпакова на должности главы гравировального класса Академии художеств.

26. *Коростин А.Ф., Смирнова Е.И.* Русская гравюра XVIII века. - М.: Изд-во Гос. Третьяковской галереи, 1952. - 41 с.: ил. - (Русская графика). Шифр РНБ: Ис30Г-2/515

27. *Михайлова О.В.* Учебный рисунок в Академии художеств XVIII века. - М.: Изд-во Акад. художеств СССР, 1951. - 82 с. : ил. - Библиогр. в примеч. Шифр РНБ: Ис30Г-6/51

28. *Молева Н.М., Белютин Э.М.* Педагогическая система Академии художеств XVIII века. - М.: Искусство, 1956. - 405 с.; 105 вкл. л. ил. - Примеч.: С.327-393. - Указ. имен: С.394-405. Шифр РНБ: Пр40Г-7/17.

С.114, 292, 352, 353, 387: Упоминания о Г.Ф.Сребреницком.

29. *Плюснина Е.А.* Документ, подписанный Екатериной II: (к вопросу о подножном экземпляре Устава Императорской Академии художеств) // Екатерина Великая: эпоха рос. истории. В память 200-летия со дня смерти Екатерины II (1720-1796). К 275-летию Академии наук: тез. докл. Междунар. конф. С.-Петербург, 26-29 августа 1996 г. - СПб., 1996. - С.267-268; То же [Электронный ресурс] // Екатерина II, 1729-1796: [сайт]. - СПб., 1996. - URL: http://www.ekaterina2.com/konf/konf_099.shtml (04.07.08).

С.267: Упоминание о Г.Ф.Сребреницком.

30. *Пронина И.А.* О преподавании декоративно-прикладного искусства в XVIII веке // Русское искусство XVIII века: материалы и исслед. / АН СССР, Ин-т истории искусств. - М., 1973. - С.76-89. - Библиогр. в примеч. в конце ст.; То же [Электронный ресурс] // История искусств: [сайт]. - М., 2001-2008. - URL: <http://artyx.ru/books/item/f00/s00/z0000005/st010.shtml> (01.07.08).

31. Сборник материалов для истории Императорской С.-Петербургской Академии художеств за сто лет ее существования : в 3 ч. / Ред. и примеч. *П.Н.Петрова*. - СПб., 1864-1866. - Ч.1(1758-1811гг.). С.85, 86, 96: Упоминания Г.Ф.Сребреницкого. Шифр РНБ: 18.59.3.1/1-3

32. *Яремич С.П.* Художества в период президентства И.И.Бецкого (1763-1793 гг.) // Русская академическая художественная школа XVIII века. - М.; Л., 1934. - С.99-206. - Из содерж.: Гравирование. - С.174-187. - (Известия Государственной академии истории материальной культуры; вып.123). Шифр РНБ: 31-19/372-123

С.177, 179, 180, 181, 182: Упоминание о Г.Ф.Сребреницком.

С.177: Гравюра "Флерон" по рисунку Г.И.Козлова для Устава Кадетского корпуса.

*Список публікацій складено на основі даних інформаційно-бібліографічного відділу державного закладу "Російська національна бібліотека" (м.Санкт-Петербург, Російська Федерація).

Упорядкування *Н.С.ПОДОЛЯКИ*